

A FELVIDÉKI, A VAJDASÁGI ÉS A KÁRPÁTALJAI MAGYAR NYELVŰ AGRÁR-FELSŐOKTATÁS HELYZETE

A Magyar Professzorok Világtanácsa
Agrártudományi Szekció konferenciájának*
állásfoglalása

Az MPV Agrártudományi Szekciója először 2000. aug. 25-i konferenciáján értékelte a kárpát-medencei agrár-felsőoktatás helyzetét (*Magyar Tudomány* 2001/1-2, 215-216. pp.). Második konferenciáján 2001. aug. 27-én csak az erdélyi magyar nyelvű felsőoktatás helyzetével foglalkozott, különös tekintettel a mezőgazdasági, kertészeti, erdészeti és környezetgazdálkodási képzésre (*Magyar Tudomány* 2002/6, 834-35. o.). Ezen az ülésen született az a határozat, hogy az MPV ASZ 2002. évi ülésén Kárpátalja, a Felvidék és a Vajdaság helyzetét értékelje.

Az elnökség ezúton fejezi ki köszönetét Okenka Imre rektor úr (Szlovák Agrártudományi Egyetem, Nyitra) munkatársainak, Jurekova Zsuzsanna és Demo Milán professzoroknak (Felvidék), Kasztori Rudolf professzor úrnak, az MTA külső tagjának (Vajdaság), Orosz Ildikó főigazgató asszonynak (Magyar Tanárképző Főiskola, Beregszász), munkatársának, Barkaszi Ferencnek (Kárpátalja), Füleky Györgynek (rektorhelyettes, SZIE, Gödöllő) mint előadóknak, valamint Ördög Vincének (dékán, NYME, Mosonmagyaróvár), Lévai Péternek (főigazgató, Kecskeméti Főiskola, Kecskemét) és Tamás Lajosnak (távoktatási igazgató, Marosvásárhely), mint felkért hozzászólóknak a jelenlegi helyzetet bemutató és reális tényfeltáró munkájukért.

Távoktatás

Az egyes régiók képviselőinek előadásából egyértelművé vált, hogy a három ország (Ukrajna, Jugoszlávia, Szlovákia) közül egyik esetében sem létezik az adott ország kormánya által támogatott magyar nyelvű agrár-felsőoktatás. A Szent István Egyetem és a Kecskeméti Főiskola által szervezett kertészeti BSc távoktatási képzés ezért különleges jelentőséggel bír. A Szent István Egyetemnek Zentán tíz éve és Beregszászon három éve van akkreditált levelező kertészsképzése. A Kecskeméti Főiskola által Komáromban szervezett kertészsképzés indításának is 2002-ben van a tízéves évfordulója. A távoktatás iránti érdeklődést bizonyítja, hogy a régiónként 30-30 fővel indult oktatás létszámát tíz év alatt évi 50-60 főre kellett növelni. A gyakorlati oktatásra részben Magyarországon, részben az adott régióban kerül sor. A sikeresen végzetek aránya a felvett hallgatók 30%-a Zentán és 50%-a Komáromban. Beregszászon az első évfolyam 2003-ban fog végezni.

Az MPV Agrártudományi Szekciójának professzorai megállapították, hogy mindhárom országban óriási szükség és igény van az agár- és kapcsolódó tudományok felsőfokú oktatására. A távoktatási forma azonban

* Gödöllő, 2002. augusztus 30.

már a gyakorlatban dolgozó szakemberek (családi farmok, egyéni gazdálkodók stb.) képzését és továbbképzését szolgálja. Ezért lehetőséget kellene teremteni az adott régióban vagy szükség esetén Magyarországon a távoktatás során szerzett BSc diplomát meghaladó agrármérnöki ismeretek (MSc) elsajátítására is.

Valószínűsíthető, hogy a jövőben is a távoktatás lesz a meghatározó magyar nyelvű képzési forma mind a Vajdaságban, mind Felvidéken és Kárpátalján. Ezért ennek fenntartása, bővítése és hosszú távú stabil finanszírozási feltételeinek megteremtése elengedhetetlen. Mivel mindhárom régióban jelenleg csak kertészeti képzés folyik, az MPV ASZ professorai további szakterületekkel javasolják az oktatás kibővítését (pl. gazdasági, növénytermesztési, állattenyésztési, környezetgazdálkodási, stb.).

Felvidék

Szlovákiában megközelítőleg 600 ezer magyar él, ez az összlakosság 10,6 %-a. A magyar nyelvű bölcsődések, óvodások és általános iskolai diákok esetében ez az arány biztosított. A középiskoláktól felfelé azonban a magyarul tanuló diákok aránya meredeken csökken (középiskolákban 6 %, szakközépiskolákban 4 %, agrár-felsőoktatásban 0 %).

Az MPV ASZ professorai úgy ítélik meg, hogy Szlovákiában jelenleg nincsenek meg a politikai és a szakmai feltételei a magyar nyelvű agrár-felsőoktatás indításának. A probléma megoldására az alábbi alternatívákat javasolják:

a.) Az anyaország alapítványi magán-egyetemet vagy kart létesít a szlovákiai Komáromban, melynek többek közt különböző agrártudományi szakai is lennének.

b.) A magyar kormány képzési keretet hoz létre és finanszíroz a különböző anyaországi egyetemek agrár, környezet, kertészet, erdészeti, stb. karain a küllhoni magyar

hallgatók számára mind a nappali, mind a levelező képzésben.

c.) A magyar kormány PhD-képzési keretet állapít meg és finanszíroz a különböző anyaországi egyetemek agrár, környezet, kertészet, erdészeti, stb. karain a küllhoni magyar hallgatók számára.

Vajdaság

A Vajdaságban körülbelül 350 ezer magyar él, ez a lakosság 17 %-a. A középiskolákban tanuló diákoknak 11,5 %-a részesül magyar nyelvű oktatásban. Szlovákiához hasonlóan nincs magyar nyelvű agrárfelsőoktatás, pedig az Újvidéki Egyetem Mezőgazdaság-tudományi Kara hallgatóinak 9,27 %-a magyar származású, mely arány az oklevelet szerzők között már csak 2,92 %.

Az MPV ASZ professorai úgy ítélik meg, hogy a probléma megoldását a Szabadkai Multietnikus Egyetem leválása jelentené az Újvidéki Egyetemről. Ennek az egyetemnek a magyar karán indulhatna a tanárképzésen valamint a műszaki és informatikai képzésen, kívül mezőgazdasági és kertészeti szak is. Ez a megoldás jelentene garanciát a végzetek szülőföldön maradására, ezzel a nagyarányú kivándorlás megszüntetésére is.

Kárpátalja

A Kárpátalján kb. 150 ezer magyar él. A magyar nyelvű tanárképzés akkreditálva van. E vonatkozásban a beregszászi Tanárképző Főiskola az egyetlen magyar nyelvű felsőoktatási intézmény határainkon kívül, melyet az adott ország kormánya tart fent. Sajnos érezhető az a tendencia, hogy az állam igyekszik kivonulni a kisebbségi képzésből. Jelenleg nincs magyar nyelvű agrártudományi felsőoktatás. Megoldásként kínálkozik a jelenlegi kertészeti távoktatás bővítése mind létszámban, mind szakterületeiben, továbbá a felsőfokú szakképzettség megszerzésének lehetősége különböző anyaországi egyetemek agrár karain.

Összefoglalva: az MPV ASZ professzorai megállapították, hogy mind Szlovákiában, mind a Vajdaságban és Kárpátalján a magyar nyelvű lakosság zöme vidéken él és a mezőgazdaságban dolgozik, és ezért rendkívül fontos a lakosság magyar nyelvű agrár szakképztségének javítása. Ennek egyik lehetséges formája BSc szinten a jelenleg is működő távoktatási programok bővítése mind létszámukban, mind szakterületeikben.

A vidéki magyar nyelvű értelmiség biztosítása elképzelhetetlen a felsőfokú (MSc) okleveles mérnöki szintű képzettség és a tudományos fokozat (PhD) megszerzésének lehetősége nélkül. E problémák megoldásában az egyes régiókra különböző javaslatok tehetők a magyarság lélekszámának és a helyi képzési feltételeknek megfelelően. Az MPV ASZ professzorai úgy ítélik meg, a javasolt alapítványi egyetemnek, egyetemi karnak és

azon belül az agrártudományi szakoknak elsősorban a Vajdaságban, valamint Szlovákiában van realitása. Amennyiben, az adott külhoni régióban az agrártudományok különböző területein a MSc fokozat megszerzése nem biztosítható magyar nyelven, úgy azt pótolni kell az anyaországban, a magyar egyetemek mezőgazdaság-tudományi karai számára biztosított külhoni nappali és levelező hallgatói felvételi keretekkel.

Ám mindhárom régió felsőfokú végzettséget szerzett szakemberei számára a tudományos fokozat megszerzésének lehetőségét az anyaországban kellene biztosítani egy, a kormány által a magyar egyetemeknek biztosított, külhoni diákok számára fenntartott PhD felvételi kerettel.

Heszky László

az MTA levelező tagja, az MPV ASZ elnöke

